

§32

Ansvarsprövning 2024 för hälso- och sjukvårdsnämnden (RS/247/2025)

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalens revisorer har överlämnat sin revisionsberättelse och redogörelse för Hälso- och sjukvårdsnämnden 2024. Revisorernas samlade bedömning innebär att man avstyrker att regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för hälso- och sjukvårdsnämnden mot bakgrund av redovisade bristerna.

Revisorernas bedömning är att: Hälso- och sjukvårdsnämnden har inte vidtagit tillräckligt kraftfulla åtgärder för att nå nämndens finansiella mål. Trots att nämndens ekonomiska prognos tidigt på året visade på ett stort ekonomiskt underskott har inga kraftfulla resultatförbättrande åtgärder vidtagits under året.

Revisorerna bedömer att nämnden delvis bedrivit ett tillfredsställande systematiskt arbete med den interna kontrollen. De fördjupade granskningar som har genomförts visade på brister i den interna kontrollen. Nämnden når inte upp till sina mål avseende tillgänglighet till hälso- och sjukvård samt tandvård, samt har en fortsatt hög kostnadsutveckling. Nämnden redovisade ett underskott på 372 mkr och har beslutat om kostnadsminskande åtgärder som visat sig otillräckliga. Första månadsrapporten för 2025 visar på fortsatta ekonomiska utmaningar med en negativ budgetavvikelse på 119 mkr. Nämnden har fortsatta svårigheter att rekrytera sjukvårds- och tandvårdspersonal till vakanta tjänster.

Kostnaden för inhyrning av läkare och sjuksköterskor och övriga från bemanningsföretag har minskat från 369 mkr till 268 mkr. Produktionen har under året ökat vilket medfört minskade köer till operation/åtgärd, men tillgängligheten enligt vårdgarantin uppnås fortfarande inte, framför allt inom specialistsjukvården.

Utifrån att regionens revisorer föreslagit att hälso- och sjukvårdsnämnden inte ska beviljas ansvarsfrihet har regionstyrelsen och de ledamöter och ersättare som tjänstgjort men avgått under 2024? getts möjlighet enligt 5:e kap 32 § Kommunallagen att inkomma med förklaring till fullmäktiges presidium. Förklaringar har inkommit från Regionstyrelsen, Centerpartiet och Moderaterna.

Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring

Hälso- och sjukvårdsnämnden tar i sin förklaring upp händelser som nämnden anser har haft inverkan på verksamhet och ekonomi under året. Men redovisar också effekter av de åtgärder som genomförts. Nämnden delar revisorernas bedömning att det ekonomiska läget för Region Jämtland Härjedalen är mycket svårt och att det krävs ytterligare åtgärder för att nå en ekonomi i balans.

Nämnden beskriver en rad förutsättningar som de anser är viktiga att beakta när året 2024 ska summeras. Region Jämtland Härjedalen delar ekonomiska utmaningar med övriga regioner efter de historiskt stora underskotten år 2023. Ökade pensionskostnader, minskade statsbidrag och inflationstakten har också påverkat hälso- och sjukvårdens kostnadsutveckling negativt. Vidare beskriver nämnden att effekterna av de skärpta dygns- och veckoviloreglerna har under 2024 fortsatt att påverka verksamheten avseende hur effektivt bemanningsplanering kan ske, och har därmed också bidragit till negativ ekonomisk påverkan. Därtill påverkade avtalskonflikten med Vårdförbundet nämndens möjligheter att hantera den köställda vården, då planerad vård tidvis behövde prioriteras ner.

I förklaringen redogör nämnden också för att den under 2024 hanterat flera ärenden om det ekonomiska läget. Samt att nämnden genom Politisk arbetsgrupp för ekonomi i balans arbetat med kostnadsminskande åtgärder mellan nämndsmötena.

Nämnden skriver att det varit, och är fortsatt, högt prioriterat för nämnden att öka tillgängligheten till vård för länets befolkning. Nämnden ser svårigheter att med hittillsvarande arbetssätt förena kraven på ekonomi i balans och tillgänglighet inom vårdgarantin. Nämnden understryker att den långsiktighet som nämnden planerar sin verksamhet efter är grundläggande för att kunna realisera vårdens omställning. I detta arbete är initierande insatser på digitaliseringsområdet viktiga för att vårdens medarbetare ska kunna minska sin administrativa börda och öka andelen patientnära tid. Den nyligen genomförda översynen av administrationen sporrar nämnden att effektivisera de interna processerna för att ytterligare stärka ekonomin genom att ytterligare fokusera på kärnuppgiften. Nämnden avser också att fortsätta arbetet med att bli en attraktiv arbetsgivare som kan rekrytera till vakanta tjänster.

I nämndens svar finns också en beskrivning om pågående arbete med åtgärder för en ekonomi i balans. Som exempel på detta nämnder nämnden särskilt att kostnaderna för inhyrd bemanning har minskat med 101 miljoner kronor, över en fjärdedel, jämfört med föregående år. Ytterligare resultatförbättrande åtgärder såsom minskning av köpt vård, effektiviserad läkemedelshantering, effektiviserade patientflöden och att öka intäkterna har tillsammans med separata beslut om exempelvis inköpsstopp, gett en ekonomisk effekt om 150 mkr på helåret 2024. Även i verksamheten pågår flera utvecklingsområden som syftar till att långsiktigt sänka kostnaderna.

Centerpartiets förklaring

Ledamöter och ersättare i Centerpartiet beskriver i sin förklaring att de i sak delar revisorernas slutsatser. Centerpartisterna anser att situationen är mycket allvarlig och visar på behovet av ett tydligt politiskt ledarskap och snabba, kraftfulla åtgärder. De anser att de löpande försökt påverka utvecklingen i syfte att uppnå en ekonomi i balans men deras och

Fullmäktiges presidium

2025-04-25

andra oppositionspartiets initiativ har röstats ned av den styrande majoriteten bestående av Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet. Centerpartisterna ger också exempel på yrkanden och bifall till andra oppositionsyrkanden.

I sin förklaring beskriver centerpartisterna också att de haft en representant med i den arbetsgrupp för ekonomi i balans som skapats och där presidiet för hälso- och sjukvårdsnämnden ingår. Centerpartisterna är dock av den uppfattning att gruppen inte tagit fram skarpa förslag om kostnadsminskningar för att nå en ekonomi i balans men att den varit en bra bas för att förstå kostnader, organisation och utmaningar i nämnden.

Centerpartisterna anser vidare att de tagit sitt oppositionsansvar på största allvar och agerat aktivt utifrån de signaler som funnits om en förvärrad ekonomi. I slutet av förklaringen fastslår partiet att de även framgent kommer att fortsätta arbeta för att Region Jämtland Härjedalen ska få en ekonomi i balans, en hållbar hälso- och sjukvård och en stärkt tillit hos invånarna. Men de anser att ansvaret för att situationen försämrats så kraftigt vilar främst hos den styrande majoriteten.

Moderaternas förklaring

Ledamöter och ersättare från Moderaterna beskriver i sin förklaring att de delar revisorernas kritik gentemot hälso- och sjukvårdsnämnden. Moderaterna anser att de vid upprepade tillfällen under 2024 agerat i de ärenden som berört ekonomin för att hälso- och sjukvårdsnämnden ska agera gällande den ekonomiska situationen.

Moderaterna anser i sin förklaring att ledamöterna från Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet konsekvent under året avslagit de flesta av partiets yrkanden och därigenom försatt verksamheten i ett mycket allvarligt läge. Moderaterna anser att deras agerande har orsakat att hälso- och sjukvårdsnämnden har agerat bristfälligt i de avseenden som revisorernas kritik berör. Moderaterna anser att det är fullt rimligt att, i enlighet med revisorernas förslag, inte ge hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarsfrihet men att det finns sakliga skäl för regionfullmäktiges presidium att pröva frågan om detta ska riktas enbart mot de ledamöter som har orsakat den situation som revisorernas kritik berör och inte samtliga ledamöter.

Presidiets bedömning

Regionfullmäktiges presidium har tagit del av revisorernas redogörelse för de brister som de anser att hälso- och sjukvårdsnämnden och nämndens ledamöter och tjänstgörande ersättare uppvisat under verksamhetsåret 2024. Presidiet har under året också löpande träffat revisorerna för dialog och information.

Presidiet har tagit del av de förklaringar som inkommit utifrån revisionsberättelse och redogörelse.

De uppdrag regionstyrelsen och nämnderna får av regionfullmäktige är förenat med ett ansvar. Uppdraget är att förvalta och genomföra verksamhet i enlighet med de mål och beslut som fullmäktige beslutat om, enligt gällande lagstiftning och riktlinjer, samt med tillräcklig intern kontroll, till givna förutsättningar. Uppdraget är också att återskoppla till fullmäktige på det sätt som fullmäktige bestämmer. Regionplan och budget är regionens övergripande styrdokument som utgör grunden för verksamhetens årliga planering, budgetarbete och uppföljning.

Ledamöterna i styrelse och nämnder har visserligen ett individuellt ansvar för att delta i arbetet, följa mål, beslut och föreskrifter och agera inom uppdragets förutsättningar och ramar. Men ansvaret för hälso- och sjukvårdsnämndens resultat för ekonomi och verksamhet år 2024 är gemensamt. Presidiet anser inte att det finns skäl att pröva om någon enskild ledamot har brustit i agerande. Vidare är presidiets bedömning att det är en sammanhållen helhet av beslut och åtgärder, inkluderat yttre påverkansfaktorer, som bidrar till verksamhetens ekonomi och resultat och inte enstaka beslut. Presidiet har också noterat att oppositionspartierna varit delaktiga i nämndens ekonomiska styrning, bland annat genom den arbetsgrupp som en enig nämnd tog beslut om under år 2023. Presidiet noterar vidare att vissa yrkanden från oppositionspartierna har bifallits. Bland annat om uppdrag till direktören om att identifiera nästa nivå av åtgärder.

Region Jämtland Härjedalens hälso- och sjukvård har många svåra utmaningar och verksamheten står inför ett mycket omfattande arbete att hantera och accelerera vårdens omställning. Det långsiktiga arbetet med att åtgärda de köer som uppstod under pandemin och förbättra tillgängligheten har fortsatt. De historiska underskotten 2023 till följd av kraftigt ökade pensionskostnader, minskade statsbidrag och ökad inflationstakt innebär stor påverkan på hälso- och sjukvårdens kostnadsutveckling. Även andra påverkansfaktorer som skärpa dygns- och veckoviloregler och konsekvenserna av avtalskonflikten med Vårdförbundet har bidragit till negativ ekonomisk påverkan. Det finns också stora utmaningar gällande kompetensförsörjning. Presidiet delar hälso- och sjukvårdsnämnden bedömning att dessa omständigheter gav nämnden besvärliga förutsättningar inför 2024. Presidiet delar också nämndens uppfattning att det finns svårigheter med att förena kraven på ekonomi i balans och tillgänglighet i vården med hittillsvarande arbetssätt. Det skulle ha krävts större neddragningar i verksamheten för att klara budget 2024, vilket skulle ha fått konsekvenser såväl i verksamheten som för länets invånare.

Hälso- och sjukvården ska bidra till en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde. Långsiktiga strategier behövs för att kunna realisera en högre takt i

omställningsarbetet. Att arbeta med utveckling av de interna processerna, genomdriva effektiva verksamhetsförändringar, bättre samordning samt ökad digitaliseringen är viktiga framgångsfaktorer för att stärka ekonomin och ytterligare fokusera på kärnuppdraget. Presidiet ser positivt på de effekter nämnden ändå redovisar även om åtgärder tagit tid och varit kostsamma. Samtidigt håller presidiet med revisorerna att nämndens arbete med kostnadsreduceringar behöver intensifieras. Planerade åtgärder behöver genomföras samtidigt som befintlig åtgärdsplan behöver kompletteras med ytterligare åtgärder för att hålla budget och verkställa den långsiktiga planen för att nå en ekonomi i balans. Stramare åtgärder behöver belysas och konsekvensbeskrivas.

Förslag till beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

Hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2024.

Motivering

Utmaningarna för Hälso- och sjukvården i Region Jämtland Härjedalen är många samtidigt som verksamheten också befinner sig i ett nödvändigt omställningsarbete. De insatser som krävs för att åtgärda de köer som uppstod under pandemin och förbättra tillgängligheten tar tid och är kostsamma. Även andra påverkansfaktorer som exempelvis skärpta dygns- och veckoviloregler och avtalskonflikt med Vårdförbundet har bidragit till negativ ekonomisk påverkan. Region Jämtland Härjedalen delar den ekonomiska utmaningen med de flesta regioner i Sverige. 2024 är det svagaste året för kommun- och regionsektorn hittills under 2000-talet. De historiska underskotten 2023 till följd av kraftigt ökade pensionskostnader, minskade statsbidrag och ökad inflationstakt innebar stor påverkan på hälso- och sjukvårdens kostnadsutveckling. Samtidigt fortsätter de geopolitiska spänningarna att påverka verksamheten. Fullmäktiges presidium anser att det bör beaktas när året 2024 ska summeras.

Presidiet ser positivt på de åtgärder som Hälso- och sjukvårdsnämnden har vidtagit under året och har noterat de resultatförbättringar som uppnåtts. Nämndens pågående arbete med långsiktiga strategier och effektiva verksamhetsförändringar för att nå en ekonomi i balans är nödvändigt. De negativa konsekvenserna av tillfälligt stora neddragningar i verksamheten som skulle ha krävts för att klara budget 2024, hade blivit större än de kortsiktiga ekonomiska vinsterna. Presidiet bedömer att nämnden behöver fortsätta prioritera en god arbetsmiljö och öka tillgängligheten till vård för att länets befolkning ska ha tillgång till den vård de har rätt till.

Det är huvudskälet till att regionfullmäktiges presidium föreslår att hälso- och sjukvårdsnämnden beviljas ansvarsfrihet.

Fullmäktiges presidium

2025-04-25

Presidiet vill förtydliga att det är viktigt att hälso- och sjukvårdsnämnden intensifierar arbetet med ytterligare åtgärder samt fullföljer planerade åtgärder och håller budget, för att den långsiktiga planen om en ekonomi i balans ska kunna verkställas.

Beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

Hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2024.

Motivering

Utmaningarna för Hälso- och sjukvården i Region Jämtland Härjedalen är många samtidigt som verksamheten också befinner sig i ett nödvändigt omställningsarbete. De insatser som krävs för att åtgärda de köer som uppstod under pandemin och förbättra tillgängligheten tar tid och är kostsamma. Även andra påverkansfaktorer som exempelvis skärpta dygns- och veckoviloregler och avtalskonflikt med Vårdförbundet har bidragit till negativ ekonomisk påverkan. Region Jämtland Härjedalen delar den ekonomiska utmaningen med de flesta regioner i Sverige. 2024 är det svagaste året för kommun- och regionsektorn hittills under 2000-talet. De historiska underskotten 2023 till följd av kraftigt ökade pensionskostnader, minskade statsbidrag och ökad inflationstakt innebar stor påverkan på hälso- och sjukvårdens kostnadsutveckling. Samtidigt fortsätter de geopolitiska spänningarna att påverka verksamheten. Fullmäktiges presidium anser att det bör beaktas när året 2024 ska summeras.

Presidiet ser positivt på de åtgärder som Hälso- och sjukvårdsnämnden har vidtagit under året och har noterat de resultatförbättringar som uppnåtts. Nämndens pågående arbete med långsiktiga strategier och effektiva verksamhetsförändringar för att nå en ekonomi i balans är nödvändigt. De negativa konsekvenserna av tillfälligt stora neddragningar i verksamheten som skulle ha krävts för att klara budget 2024, hade blivit större än de kortsiktiga ekonomiska vinsterna. Presidiet bedömer att nämnden behöver fortsätta prioritera en god arbetsmiljö och öka tillgängligheten till vård för att länets befolkning ska ha tillgång till den vård de har rätt till.

Det är huvudskälet till att regionfullmäktiges presidium föreslår att hälso- och sjukvårdsnämnden beviljas ansvarsfrihet.

Presidiet vill förtydliga att det är viktigt att hälso- och sjukvårdsnämnden intensifierar arbetet med ytterligare åtgärder samt fullföljer planerade åtgärder och håller budget, för att den långsiktiga planen om en ekonomi i balans ska kunna verkställas.

Protokollsanteckning

Maud Herkules (M) deltar inte i beslutet.

Expedieras till

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse om RF hantering av Ansvarsprovning HSN
- §27 RF pres Begäran om förklaring från regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens ledamöter och ersättare
- §35 Hälso- och sjukvårdsnämnden Ansvarsprovning 2024 – Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring
- Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring avseende revisions-berättelse för år 2024
- Centerpartiets förklaring gällande HSN maa revisionsberättelsen 2024
- Moderaternas förklaring gällande regionstyrelsen och HSN maa revisionsberättelsen 2024
- Grundläggande granskning hälso- och sjukvårdsnämnden REV-20-2024
- Årsredovisning 2024 Halso- och sjukvårdsnämnden(HSN_127_2_2025) (0)